

О.В. Топоркова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

В.Ю. Єрмолова, асп. (*ХДУХТ, Харків*)

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ БАНКРУТСТВА

Тема банкрутства підприємств стає актуальною в контексті змін що відбуваються навколо ринкової економіки і світової кризи.

Сучасна економічна модель розвитку бізнесу несе в собі різні етапи проходження та роботи підприємства. Від початку, становлення і розвитку бізнесу, як правило підприємство, при вірній побудові структури і визначення облікової політики, успішно конкурує у своєму середовищі, до непередбачених або неакуратних угод, що ведуть к безповоротним точкам доведення до банкрутства.

Варто також, враховувати зміни в законі, які вводяться безпосередньо зараз, але ще не мають практичного застосування, а відповідно не викладені і не вивчені на практиці підприємств. На сьогоднішній день відбулися корені зміни в законодавстві.

Прийнято Кодекс по процедурам банкрутства, який визначає умови і порядок відновлення платоспроможності боржника-юридичної особи або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи. Кодекс викладено в чотирьох книгах: книга 1. загальна частина, книга 2. арбітражний керуючий, книга 3. банкрутство юридичних осіб, книга 4. Відновлення платоспроможності фізичної особи.

Відзначимо, експерти вважають, що інститут банкрутства неможливо реформувати без самоврядування арбітражних керуючих. Головною його сенсацією стала процедура банкрутства фізичних осіб, якій раніше в українському законодавстві просто не існувало. Однак зміни за правилами банкрутства юридичних осіб залишилися майже непоміченими.

Попередня процедура банкрутства була вкрай неефективною, істотно знижувала позиції України в міжнародних рейтингах і відлякувала потенційних інвесторів. За рейтингом Doing Business 2018 у розрізі врегулювання неплатоспроможності Україна займає 149 місце з 190. Таку низьку позицію викликають щонайменше три показники. По-перше, тривалість процедури банкрутства в Україні в середньому становить 2,9 року, тоді як для групи розвинених країн цей показник становить 1,7 року. По-друге, вартість процедури банкрутства в

Україні становить 40,5% від вартості майна проти 9,1% у розвинених країнах. І по-третє, індекс стягнення, що вимірюється в співвідношенні цент на долар, для нашої країни становить 89, тоді як в розвинених країнах - 71,2. Це показує неефективність інституту банкрутства в Україні та демонструє потребу в новому Кодексі.

Крім загальних положень про ліквідацію бар'єрів і спрощення доступу до процедур, новий Кодекс містить кілька цікавих нововведень. Для захисту прав кредиторів Кодекс розширює їхні права і покращує їх умови участі в процедурі банкрутства. Кредитори тепер можуть ініціювати справу про банкрутство, брати участь в голосуванні при прийнятті рішень. Також, кредитор може вимагати від суду рішення про припинення мораторію на його вимоги щодо предмета забезпечення. Ключові повноваження в справах про банкрутство передаються від комітету кредиторів до зборів кредиторів. Якщо перші збори кредиторів не вважається проведеними при неприбутті кредиторів з достатньою кількістю голосів, можна провести повторні збори з зменшеним кворумом. Кредитори також братимуть участь у виборі арбітражного керуючого, який повинен надавати їм інформацію про фінансовий стан боржника і під час провадження у справі про банкрутство. Кількість оскаржень і час розгляду справ також буде знижено для того, щоб боржник не зміг навмисне затягувати процес банкрутства. Одне з головних нововведень Кодексу про банкрутство юридичних осіб - це продаж активів боржника через електронні аукціони. Подібна система була прийнята в 2016 році для продажу активів збанкрутілих банків - після "банкопаду" Фонд гарантування вкладів фізичних осіб мав на балансі багато майна, яке було вкрай складно реалізувати. За 2 роки, реалізація через електронні аукціони принесла Фонду понад 11 млрд гривень, що свідчить про ефективність системи аукціонів. Очікується, що цей механізм дозволить зробити більш ефективним і корпоративне банкрутство за рахунок продажу активів боржника за конкурентною ціною. Стартова ціна такого майна, склад лота, величина кроку аукціону і текст оголошення будуть узгоджені з кредиторами перед початком аукціону. Якщо сторони не можуть домовитися про ці умови, дане питання вирішує суд. У разі, якщо майно не виходить реалізувати з першої спроби, зниження стартової ціни на повторному аукціоні можливо тільки за погодженням кредитора. Якщо нова ціна не влаштовує його, кредитор може придбати майно за стартовою ціною шляхом взаємозаліку.

Крім підвищення ефективності процедури банкрутства і поліпшення умов кредиторів, експерти очікують позитивний вплив на міжнародні рейтинги. Очікується, що для того ж рейтингу Doing

Business прийняття Кодексу дозволить підняти показник України на 81 пункт по ефективності процедур банкрутства. Таким чином, зі 149 місця України підніметься до 68 в цьому розрізі, і отримає ще 9 позицій в загальному рейтингу. Цей рейтинг є одним з основних показників інвестиційної привабливості та істотно впливає на приплив іноземного капіталу в Україну.

Якщо говорити про особливості функціонування даного інституту в розвинених країнах, то варто зауважити, що одні віддають перевагу так званому прокредиторському напрямку (наприклад, Великобританія), інші - продовжівковому (США, Німеччина, Франція). Проте все намагаються вирішити проблему таким чином, щоб кредитор не зазнав тотальної втрати своїх коштів, а боржник мав можливість зберегти обличчя і вирішити всі фінансові проблеми законним способом.

Автори ж українського Кодексу переконані, що його норми будуть сприяти підвищенню ефективності процедури банкрутства в Україні, наблизять її до світових стандартів і забезпечать належний рівень захищеності прав кредиторів і боржників.

На наш погляд, Кодекс прокредиторській: вся процедура передбачає швидкісний підхід до реалізації майна боржника і максимальне задоволення фінансових вимог кредитора, вектор регулювання відносин неплатоспроможності спрямований на пріоритетний захист інтересів кредитора. Це відповідає заявленим цілям щодо підвищення позиції України в рейтингу Doing Business. Власне, сама назва Кодексу задає тон на ліквідацію. А ось, на відміну від його приписів, нормами поки чинного Закону "Про відновлення платоспроможності або визнання банкрутом" встановлено пріоритетність санаційних процедур і продовження бізнесу. Кодекс робить доступним процес входження боржника в процедуру банкрутства. Кредитору вже не потрібно забезпечувати законодавчо встановлений на сьогоднішній день мінімум суми заборгованості та подавати докази виконання рішення. А ось згідно із Законом кредитор може ініціювати процедуру банкрутства за наявності безспірної вимоги в розмірі не менше 300 мінімальних заробітних плат. На підтвердження безспірності має бути рішення суду на вимогу, яке набрало законної сили, а також докази відкриття виконавчого провадження.

У будь-якому випадку результатом завершення процедури ліквідації суб'єкта господарювання є його припинення, як юридичної особи, що має наслідком припинення прав і обов'язків такої особи з дня його припинення.